

'תכנית ארבע השנים'

(Vierjahresplan). תוכנית כלכלית של הנאצים במגמה להכין את גרמניה לקראת מלחמה ולתנאי מלחמה. את המזכר לתוכנית הכין אדולף היטלר אישית באוגוסט 1936. המזכר נשמר בסוד מחמת אפשרות התנגדות מצד חוגי כלכלה. התוכנית הראתה נקודת מפנה בכלכלת גרמניה וציינה את הפעם הראשונה שבה התערב היטלר במדיניות הכלכלה, ושבה קבע לעצמו את יעדי המלחמה ואת לוח הזמנים לחימוש מוגבר. במזכר ציין היטלר שני יעדים: להכין בתוך ארבע שנים את צבא גרמניה לדרגת כושר תפקוד מבצעי, ואת כלכלת גרמניה למצב שבו תוכל להתמודד עם תנאי מלחמה. כדי להשיג את שני היעדים חתרה התוכנית ליצור כלכלה אוטרקית, בהדגשה מיוחדת בהגנת חקלאות גרמניה בתנאי מלחמה, כדי שתוכל לעמוד במצור עד קצה גבול היכולת. היטלר הציב השגת אוטרקיה על-ידי נקיטת מדיניות של התפשטות, מתוך חתירה למצב שבו תהיה גרמניה פחות תלויה בחומרי גלם מן החוץ.

לשם כך נוסדו 'מפעלי הרייך הרמן גרינג' (Reichswerke Hermann Göring) והוקמו בתי-זיקוק ומפעלי אלומיניום. התוכנית גם קידמה פיתוח של תעשיית חומרים סינטיטיים, כדי שימלאו את מקומם של חומרי גלם, וכן דאגה לבקרה על הקצאת כוח האדם. למרות שלא הבין בענייני כלכלה, מונה הרמן *גרינג לאחראי לתוכנית, וקיבל סמכות מיוחדת בתחום הכלכלה. בעת המלחמה הורחבה הסמכות ההיא והקיפה גם את כלכלת המדינות הכבושות, במטרה לשאוב מהן כול מה שאפשר, על-ידי מדיניות ביזה חסרת רחמים. גרינג גם ניצח על גירושם של מיליוני אדם מהשטחים הכבושים למחנות עבודת הכפייה. העצמאות ההולכת וגוברת בכלכלה השפיעה במישרין על האפשרויות להחיש את המדיניות האנטישמית. לשם גיוס כלכלת גרמניה שקל היטלר חקיקת חוק שלפיו יהיו היהודים כולם אחראים לכול נזק לכלכלת גרמניה, שבו יואשם יהודי כלשהו.